

Homeopatie, alopatie a chemoterapie

Rudolf Hauschka

V současném lékařství stojí tyto tři způsoby léčby vedle sebe. Homeopatie a alopatie obvykle bývají považovány za protiklady, přičemž alopatie bývá většinou ztotožňována s chemoterapií. To ale není správné. Lékaři dřívějších dob byli všichni alopaté, a to i přírodní lékaři, kteří se snažili léčit pomocí bylinných odvarů. Homeopatie se od alopatie liší v mnoha podstatných věcech, především ale v dávkování svých léků. Homeopatie pracuje s těmi nejmenšími dávkami, kdežto alopatie s hrubšími dávkami; a protože chemoterapie dovede pracovat také jen s hrubými dávkami, bývají tyto dva směry často zaměňovány. Později uvidíme, že chemoterapie je zcela zvláštní odnoží alopatie, když její léky vznikly na základě intelektu z chemické syntézy jako meziprodukty při syntéze dehtu.

V knize *Člověk a substance™* jsme podrobně hovořili o vysokých zředěních a jejich účinnosti a ukázali jsme si, jak rytmickým zředováním dochází k dynamizování substance (mohli bychom též říci k jejímu éterizování).

Pokusí-li se člověk vypovědět něco o účinnosti nejmenších entit, nemůže jinak než začít [Samuelem] Hahnemannem. Hahnemann uvedl do lékařského působení tehdejší doby oba pilíře homeopatie, princip podobnosti (*similia similibus curantur*) a princip účinnosti dynamizovaných léků - a to jako současník jiného velikána, jehož vědecká bádání také dodnes nejsou pochopena, totiž Goetha. Ani Hahnemannovy myšlenky a činy neberou zatím mnozí lékaři vážně a nerozumí jim.

Jeho pojetí lékařského působení a podstaty nemoci je natolik duchaplné, že člověk může jen žasnout nad způsobem, jakým je formuluje. Ve svém *Organonu léčebného umění*. Hahnemann říká: „*Nejvyšším a jediným povoláním lékaře je vracet nemocným zdraví, což jest nazýváno léčbou.*“ a „*Nemoci jsou dynamickým narušením*

našeho duchovního života v pocitech a činnostech neboli nemateriálním narušením našeho stavu.“ Přímo protikladné jsou názory, které se zhruba ve stejné době prosazovaly ve Vídni jako takzvaná nihilistická škola. [Joseph] Dietl, zástupce této školy, formuluje lékařské působení asi takto: Hodnota lékaře spočívá v souhrnu jeho vědomostí. Dietl neuznává žádné léčebné umění, nanejvýš léčebnou vědu. Mezi těmito dvěma póly se rozprostírá celé spektrum odborných názorů, které přinášely štěpení a diferenciaci dokonce i mezi Hahnemannovy žáky. Existoval tak a dodnes existuje směr, který uznává pouze princip podobnosti, kdežto dávkování léku nepovažuje za podstatné. Je třeba přiznat, že pro přírodovědecky školeného lékaře je také velmi obtížné pochopit účinek vyšších potencií.⁹⁰

Máme tu například Loschmidtovo číslo, které se vypočítává z atomových veličin a říká, že při zředění zhruba od 20. potence již nelze mluvit o hmotné existenci. Je pochopitelné, že pokusy o vysvětlení účinku vysokých potencií s výbavou moderní fyzikální chemie musí ztroskotat, neboť dnešní věda si dosud nevytvořila pojmy, které by k tomu byly nutné. Dnešní vědění nestačí k tomu, aby původní Hahnemannova intuice byla vědecky podložena, aniž by přitom člověk upadl do abstraktních kompromisů. Čtenář těchto řádků si však bude moci udělat o podstatě potencií náležitou představu, jestliže si na pomoc vezme skutečnosti stvoření, zmíněné v předchozích kapitolách.

Skutečnost působení nejmenších entit byla ovšem v mnoha výzkumech prokázána a její zákonitost byla ověřena - převážně na biologických testovacích objektech. Hugo Schulz z Greifswaldu⁹¹ ověřoval v roce 1888 kvasnou schopnost kvasinek pod vlivem stoupajících zředění jedů. Tyto pokusy vedly k formulování základního Arndtova a Schulzova biologického zákona¹, podle něhož silné dávky brzdí životní činnost, kdežto slabé ji podněcují.

Tyto zákonitosti byly ovšem mnohokrát napadeny z ortodoxní

1 Pravidlo nazvané podle profesorů působících na univerzitě v německém Greifswaldu, farmakologa Huga Schulze (1853-1932) a psychiatra Rudolfa Arndta (1835-1900). (Pozn. vyd.) 204

strany; profesor Holz z Rostocku například tvrdí, že údajně podněcující účinek vysokých zředění na metabolickou činnost kvasinek je jen zdánlivý, protože kvasná činnost, která se při těchto vysokých zředěních vyskytne, nastává jen v důsledku toho, že dojde k autolytickému rozkladu těla kvasinek, čímž je glykogen aktivován na cukr. „*Dávkování nemá s podstatou homeopatie nic společného; nejmenší entity neskýtají ve věku katalýzy, fermentů a hormonů lidskému porozumění žádné obtíže, dokud nepřekročí hranice vytyčené moderní fyzikou a chemií a nedostanou se do rozporu s našimi dobře podloženými představami o atomární výstavbě hmoty,*“ říká profesor Holz. To je ovšem rozhodující bod a pana profesora Holze nelze ušetřit výtky, že ve svých výzkumech pominul tak podstatné věci, jakými jsou níže uvedené práce.

Hahnemann se často ohrazoval proti výrazu „vysoká zředění“; v Organonu říká: „Zpracováním se substance subtilizuje a přeměňuje v lék s duchovní léčivou silou.“

Od doby výzkumů Huga Schulze vyšla velká řada prací jednoznačně dokládajících zákonitosti působení vysokých zředění a potenci, pročež se předpoklady Holzových prací jeví jako nedostatečné. Profesor Holz totiž pracuje s obvyklými zředěními a nikoli s dynamizovanými potencemi, které požadoval Hahnemann a jejichž zákonitosti studovali badatelé posledních desetiletí.

V letech 1923 až 1932 byly zhruba současně publikovány různé práce Junkera (Hamburk) a Koliskové (Stuttgart). Zatímco Junker používá jako pokusné objekty mikroby, Kolisková ověřuje účinnost zředění a potenčních řad na rostlinách. Oba jednoznačně zjišťují, že potence - tedy rytmicky dynamizované substance - mají oproti obvyklým zředěním zcela odlišnou biologickou hodnotu, ačkoli se co do miligramprocent látky shodují. Oba badatelé konstatují, že zanesou-li své výsledky do křivek účinnosti, lze pozorovat zákonité klesání a opětné stoupání těchto křivek. Zatímco však Junker tuto zákonitost považuje za obecnou, Kolisková jako první konstatuje, že tyto potenční křivky jsou pro každou substanci specifické. Po-

205

dobně jako má každá látka svou specifickou váhu, atomový objem a molekulární váhu, má i svou specifickou potenční křivku.

Kolisková dále studovala optimální podmínky rytmických zředění a doby protřepávání potencií. Jak s pomocí potenčních křivek, tak s pomocí kapilárně-dynamické metody - k níž bychom se ještě vrátili - se ukázalo optimum kolem 2,5 minuty. Při překročení této doby protřepávání působení potencií klesá a znovu stoupá teprve při délce protřepávání 5 minut a více.

Během dvanáctileté autorovy činnosti v Klinicko-terapeutickém institutu v Arlesheimu (Švýcarsko) byly tyto výzkumy rozšířeny. Od pracných pokusů s rostlinami jsme se opět vrátili k časově méně náročným pokusům s kvasinkami (Schulz), kdy byly v řadě kvasných baněk průběžně ověřovány potenční řady.⁹³ Použitá metoda je popsána v knize *Člověk a substance*. Metoda specifických potenčních křivek mohla být rozpracována natolik, aby umožňovala ověřování prodejných potencií.

Tak například bylo zakoupené aurum D15 dále potencováno a takto vytvořená potenční řada ověřována. Výsledná křivka musí odpovídat části křivky zlata od potence D15. Není-li tomu tak, nebylo zakoupené aurum D15 zhotoveno správně.

Dále byly prováděny pokusy s vysokopotenčními řadami až k D300, přičemž bylo zjištěno, že se intervaly mezi maximy neustále zvětšovaly; převládá při tom dojem, že charakter křivek se opakuje. Jelikož ale nebylo možné v těchto pokusech pokračovat, lze zde pouze naznačit směr výzkumu.

Nechá-li člověk na sebe působit všechny tyto fenomény, musí si přiznat, že fyzika a chemie nedostačují k tomu, aby je vysvětlily, a že cítí, že se dostal do oblasti, v níž platí jiné zákonitosti, než jaké je zvyklý aplikovat na chemicko-fyzikální děje. Může mít dojem, že popsané jevy se odehrávají v oblasti, která je příbuzná životu.

V roce 1879 a v následujících letech byly publikovány tři spisy [Albrechta] Herzeeleho o vegetabilním [tj. rostlinném] vzniku substance. V předchozím textu jsme již uvedli, že Herzeeleho výzkumy, které byly rovněž ověřeny v laboratořích Klinicko-terapeutického institutu v Arlesheimu, dokazují, že nerostné látky se originárně tvoří v rostlině - tedy v oblasti živého - a zase zanikají. Takové zkušenosti vyžadují rozšířený pojem hmoty. Zákon zachování hmoty platí jen do té doby, dokud se látka nalézají v ne-

ročné formě; jestliže se jich však zmocní život, otevřou se jiným zákonitostem, které budeme muset označit za zákonitosti života samotného.

Co se týče druhého pilíře homeopatie, principu podobnosti, pokračuje Hahnemann tam, kde skončil Paracelsus. Paracelsusrazil pojem signatury a tento pojem pro něj nebyl ničím jiným než ve formě a hmotě vysráženým principem stvoření přírodních věcí. Z předchozího výkladu stvoření bude snad zřejmé, že člověk byl prvorozenecem stvoření a přírodní říše z něho byly postupně vyloučeny. Bude tudíž pochopitelné, že každá přírodní věc, ať už nerost, rostlina nebo zvíře, má určitý vztah k lidské bytosti. Vyčíst tento vztah z věcí přírody, to Paracelsus požadoval od lékaře.

Hahnemann nalézal tyto vztahy empiricky, a to tak, že nechal člověka užít přírodní látky a pozoroval účinky. To ale neznamená nic jiného než pokus zaslechnout ve hmotě tutěž prapůvodní melodii bytostí, jakmile zazní prostřednictvím člověka. To jsou ovšem symptomatické obrazy homeopatie, jež jsou pro homeopata natolik bytostné, že se tímto způsobem vyjevují patologické stavy.

Dnes ale musí lékař k symptomatickému obrazu připojit ještě signaturu léku v Paracelsově smyslu; musí složit zkoušku přírody. Obojí, symptomatický obraz a signatura, se shoduje a teprve společně dává lékaři pravou melodii, melodii, kterou však dokáže slyšet jen tehdy, je-li nástroj, to jest člověk, chápán tak, jak ho je schopno chápat duchovně-vědecky orientované lékařství. Z tohoto pohledu nestojí homeopatie v opozici k alopatii, pokud ovšem alopatie vychází z přírodních produktů. Protikladnost lze konstatovat pouze v tom, že homeopatie se snaží léčit stejné stejným (similia similibus), a sice nejmenšími dávkami, kdežto alopatie

ošetřuje projevy nemoci opačně působícími léky (contraria contrariis), a sice v hrubých látkových dávkách.

Kritická začne být situace teprve ve chvíli, kdy alopatie přejde na chemoterapii. V kapitole VIII již bylo popsáno, že chemoterapie vychází z kamenouhelného dehtu. Dehtová chemie byla pro velké chemiky minulého [tj. 19.] století učitelem pro výrobu nekonečného množství látek, které dnes jako léčiva zaplavují lidstvo. Intelekt,

vyškolený v arabském proudu minulých staletí, se naučil uměle vyrábět všechny věci, které v přírodních říších vznikaly z principů stvoření.

Tomuto vývoji je třeba rozumět a stejně tak je třeba rozumět pýše dnešní vědy na to, jak daleko to dotáhla. Přístup k takovému porozumění snad bude možný, uvědomíme-li si, že přítomný, hotový svět představuje přechod ke světu, který člověk bude jednou sám - jako spolutvůrce ve svazku s vyššími bytostmi - ze sebe utvářet. Tento impuls je impulzem vpravdě křesťanským, nicméně se nám zdá, že cesta, po níž se ubírá dnešní věda, bude scestím, pokud jsou zákony mrtvého nerostného světa vnášeny do oblasti živého a vše je posuzováno jen podle hmotných účinků. Důsledky tohoto scestí se ukazují, pomineme-li katastrofu s Conterganem, ve všech oblastech civilizace, nejen v lékařství, ale i v zemědělství, stejně jako ve všech oblastech každodenního života.

Většina lidí dnes ztratila povědomí o existenci nějakého vyššího světa. I to bychom, jakkoli to zní paradoxně, měli hodnotit jako pokrok, neboť to staré má pominout, než z proměny toho minulého může vzniknout to nové. Již výklad v první kapitole této knihy poukazuje na to, že ve vědeckém smýšlení, jaké nacházíme u Keplera a později u Goetha a Rudolfa Steinera, musíme spatřovat zárodky, z nichž může vzejít nový svět ve smyslu křesťanské obnovy a proměny. Na tomto místě, vzhledem k důležitosti tohoto kroku, bychom mohli sáhnout také po vznešených pojmech teologie, když bychom pro srovnání řekli (přičemž toto konstatování je více než srovnáním): Hotový svět je sférou Boha Otce, nový svět je sférou Boha Syna a začíná mystériem na Golgotě.

Díky duchovně-vědeckým poznatkům Rudolfa Steinera víme, že zhutnělá a hotová Země odpovídá světu praobrazů; z něho se na Zemi zhutňují formy jednotlivých tvorů přírodních říší. Když rostlina na podzim zajde, rozpadne se její fyzická hmota, avšak její životní a tvarové tělo se stáhne zpět do světa praobrazů. Z fyzické rostliny nezůstane nic než semínko, které je téměř nerostné povahy, nicméně je kotvištěm pro praobraz - je ideou rostliny v Goethově smyslu - aby se dalšího jara mohla opět vtělit ve fyzickém

světě.

Lidé v dřívějších dobách o těchto věcech věděli, jak o tom svědčí legendy a báje. Jedné z těchto legend dala uměleckou formu Šelma Lagerlöfová; líčí vznik vánoční růže:

Opat Jan, milovník květin, žijící daleko na severu, se s veškerou dovedností a láskou stará o svou zahradu a má za to, že v ní shromáždil všechny rostliny světa. Má také zahradníka, který mu při jeho úsilí věrně slouží. Jednoho dne zaslechne ve své zahradě hádku a vidí, jak se nějaká stará žena dohaduje s jeho zahradníkem. Ukáže se, že do zahrady vklouzla tajnou brankou; žena prohlásí, že i ona má pro opatovo úsilí porozumění, neboť má sama zahradu, ta je ale mnohem, mnohem krásnější než zahrada opatova. V opatovi její slova probudí zvědavost a zeptá se jí, jestli by tu zahradu někdy mohl vidět, načež žena po delším váhání svolí a slíbí mu, že pro něho o Svaté [tj. štědrovečerní] noci pošle, aby mu zahradu ukázala.

S napětím teď opat očekával Vánoce. Večer před Svatou nocí se skutečně objevil chlapec, který měl za úkol zavést ho daleko do goingského lesa, kde bydlela loupežnická rodina. Šli dlouho hustými lesy a byla čím dál větší tma, až se přiblížila půlnoc. Ve vzdálených vesnicích bylo slyšet vyzvánění na půlnoční a tehdy je přijala ona žena a její rodina. Zpočátku se nic nedělo. Na pokyn ženy zavládlo hluboké ticho; nikdo nepromluvil ani slovo. Tu se les náhle rozjasnil a opat viděl, jak se stromy zelenají a všude se derou ty nejkrásnější kvetiny. Ptáci začali zpívat ve větvích a k užaslým přihlížejícím vanuly nej nádhernější květinové vůně. Záhy zazněla hudba, jako by zpívaly andělské sbory, a opat padl na kolena, neboť již mohl zahlédnout postavy andělů. Avšak zahradníkovi, kterého vzal s sebou, usedla na rameno bílá holubice. Ve svém zmatení holubici z ramene smetl, a jak byl v srdci vystrašený, zvolal, že to všechno je ďáblovo dílo. V tom okamžiku celé éterné jaro zmizelo a opat klesl mrtev na zem. Jak umíral, uchopil jednu z květin a pevně ji držel v sevřené pěsti. Nikdo nemohl jeho ruku otevřít, až se to po dlouhém úsilí podařilo zahradníkovi. Našel v ní květinu, kterou vysadil do klášterní zahrady a s velkou lítostí o ni pečoval: byla to vánoční růže.

V této legendě se názorně popisuje to, co Rudolf Steiner sděluje na základě svého duchovního bádání, totiž že o Svaté noci a následujících dvanácti svátých nocích Země přijímá působení praobrazného světa, takže semena spočívající v zemi mohou na jaře vyklíčit podle svých praobrazů.

Dnešní věda je toho názoru, že to, co tu roste podle praobrazů a tvoří substanci, je totožné se syntetickými produkty, které ve svých laboratořích vyrábí z kamenouhelného dehtu. Člověk se tak domnívá, že je tvořitelem a ovládá přírodu; to je však již dříve zmíněný velký omyl! Přirozeně vzniknuvší substance je něco docela jiného než látka syntetizovaná v laboratoři, byť by obě byly jakkoli exaktně chemicky identické.

Tyto věci lze zpochybňovat, lze je ale také potvrdit subtilními metodami vytvořenými biologicky orientovanou přírodní vědou. V této kapitole se již mluvilo o potenčních křivkách. V průběhu prací, prováděných ve výzkumné laboratoři Klinicko-terapeutického institutu v Arlesheimu za účelem stanovení potenčních křivek, byla jednoho dne vytvořena potenční křivka kyseliny benzoové, která byla získána extrakcí z přírodní pryskyřice benzoe a vyčištěna překrystalizováním; zkouška čistoty prostřednictvím bodu tání 121 °C byla splněna. Potenční křivka měla živý průběh s charakteristickými maximy a minimy. Zároveň byla ověřována kyselina benzoová, synteticky vyrobená z kamenouhelného dehtu. Syntetická kyselina benzoová měla rovněž bod tání 121 °C. Zjištěná potenční křivka však ukazovala naprostou neúčinnost potenci, neboť měla téměř podobu přímky (viz obrázek 36).

Obě látky jsou chemicky identické, jedna z nich, přírodní kyselina benzoová, však byla přijata do oblasti, kde zlatá vědra stoupají a sestupují/ zatímco ta druhá látka, která byla synteticky vyrobená z kamenouhelného dehtu, ze spojení mezi nebem a zemí vypadla.

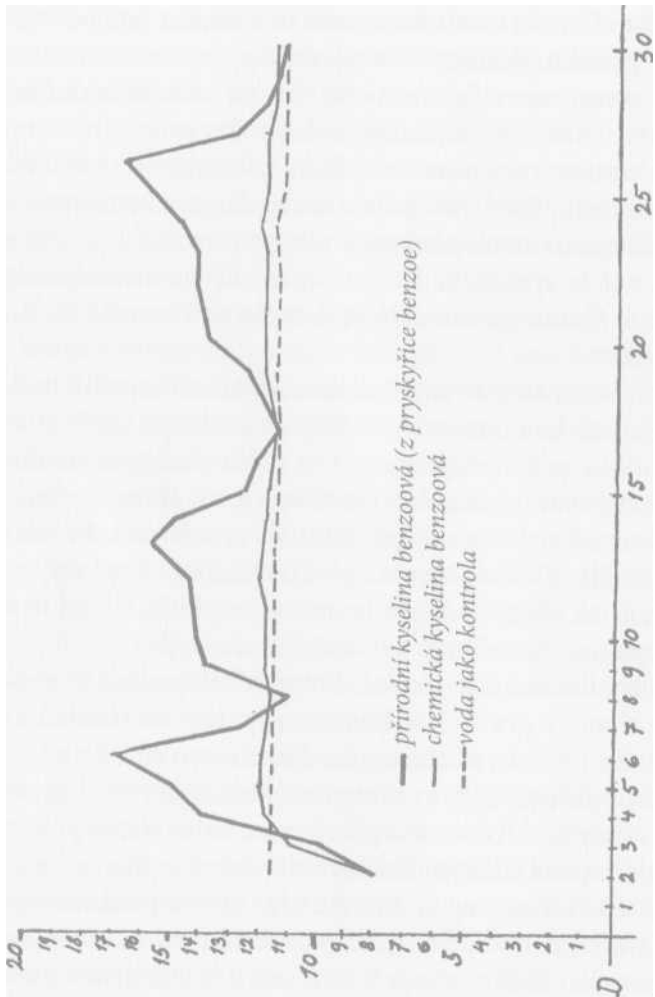
Pro praktickou homeopatii však takový poznatek neznamená nic jiného, než že syntetické látky z organické chemie nejsou potencovatelné. Homeopatizovaný aspirin nebo fenacetin by tudíž byly nesmyslem.

Jak je vůbec možné, že látky používané v chemoterapii mohou vzniknout? Jistě, jsou zrozeny z lidského intelektu; intelekt však je

jinou entitou než intelligence, jež se snaží pochopit kosmické souvislosti stvoření (viz Kepler, Goethe, Rudolf Steiner). Do materialismu zavádějící arabský proud dnes tyto kosmické souvislosti popírá. Tak jako je příroda oplodňována ze sféry praobrazů a představuje tak obraz duchovního světa, jsou látky chemoterapie vytvořené pomocí antiobrazů z podsmyslové sféry.

Z předchozího textu je zřejmé, že tyto dvě kyseliny benzoové, přírodní získaná z pryskyřice benzoe a syntetická získaná z kamenouhelného dehtu, pocházejí ze dvou různých oblastí. Tyto dvě oblasti podléhají různým zákonům. Oblast živé rostliny, která jakoby ve světovém dechu rozvolňuje svou substanci a přes cukr k barvám, léčivým a vonným látkám tvoří oleje a nektar, se se svým spektrem látek řídí zákony živého, na něž Goethe poukázal vytvořením obsáhlých pojmů polarity, stupňování a metamorfózy. Avšak vývoj postupující dolů směřuje k pevnosti a mineralizaci přes ce-²

2 Odkaz na Goethova Fausta, I. díl, Noc, Faust: „Jak všechno, vše se v celek tká, / jak jedno v druhém žije, hrd! / Stoupají andělé a sestupují, / a z ruky v ruku zlatá vědra plují.“ Přeložil Otokar Fischer. (Pozn. překl.)

OBRÁZEK 36 ■

Potence přírodních substancí a chemikálií.

lulózu, biologickým nulovým bodem až k uhlí a uhelnému dehtu; v tomto případě jsou to zákony fyzikální atomové a molekulární chemie, jimiž se řídí. Tady je mechanismus, tam organismus.

Postavíme-li obě oblasti vedle sebe, vyvstane v nás dojem, že nahoře, ve věčném vyrovnávání mezi živě působícími polaritami, spočívá oblast stvoření, která se ke kosmu má jako *obraz k praobrazu*.

Naproti tomu se nám sféra dehtové chemie jeví jako fantomový zrcadlový obraz toho, co chce jako *antiobraz* z podsmyslových hlubin Země proniknout do oblasti přírody.

Fanatismus mínění je vždycky zlý; tady se jedná pouze o věcnou charakteristiku. Člověk má svobodnou volbu, jak, kdy a kde chce použít techniku. V každém případě však je třeba od moderního vědomí požadovat, aby vědělo, s *čím* člověk zachází.